

УДК 658.14:65.012.8

DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V41(2023)-15

Руденко В. В., доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Вінницький навчально-науковий інститут економіки ЗУНУ, м. Вінниця, Україна

ORCID: 0000-0002-4911-7600

e-mail: v.rudenko@wunu.edu.ua

Погришук Г. Б., доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Вінницький навчально-науковий інститут економіки ЗУНУ, м. Вінниця, Україна

ORCID: 0000-0001-6410-0594

e-mail: g.pogrishchuk@wunu.edu.u

Ідентифікація змісту та класифікаційних ознак загроз і ризиків фінансовій безпеці підприємства

Анотація. У статті обґрунтовано роль загроз і ризиків у забезпеченні фінансової безпеки підприємства в сучасних умовах. Аргументовано сутнісний зміст і взаємозв'язок понять «загроза» та «ризик» шляхом розмежування двох підходів. Доведено необхідність розгляду ризику як первинного поняття, що передуює виникненню загроз фінансовій безпеці на мікрорівні. Ідентифіковано та структуровано класифікаційні ознаки загроз і ризиків фінансовій безпеці суб'єкта господарювання. Деталізовано й охарактеризовано внутрішні (економічні, маркетингові, управлінські, кадрові, технологічні) та зовнішні (економічні, екологічні, геополітичні, соціальні, технологічні) загрози та ризики фінансовій безпеці підприємства, а також окреслено проблеми управління ними. Визначено загрози та ризики, що впливають на фінансову безпеку вітчизняних підприємств під час повномасштабного вторгнення росії на територію України.

Ключові слова: небезпека; загроза; ризик; фінансова безпека.

Rudenko Viktoriia, Doctor of Economics, Assistant Professor, Assistant Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Vinnytsia Educational and Research Institute of Economic WUNU, Vinnytsia, Ukraine

Pohrishchuk Halyna, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Finance, Banking and Insurance, Vinnytsia Educational and Research Institute of Economic WUNU, Vinnytsia, Ukraine

Identification of the content and classification signs of threats and risks to the financial security of the enterprise

Abstract. Introduction. Modern business conditions are determined by an unforeseen change in the external and internal business environment and the lack of sufficient experience of survival in such conditions of enterprises as independent socio-economic systems, which not only complicates the process of management of each business entity, but also makes it difficult to implement a quick and effective response to a decrease in the level of danger under the influence of various types of threats and risks, the result of which may be the appearance of signs of a crisis state, and in the future, bankruptcy. Therefore, solving the problem of detection and identification of threats and risks for further development of adequate protective measures and improvement of financial security management is extremely urgent.

Purpose. The purpose of the article is to substantiate the content of the concepts of "threat" and "risk", to establish the relationship between them, as well as to highlight the main classification features of threats and risks to the financial security of enterprises.

Results. The article identifies the role of threats and risks in ensuring the financial security of the enterprise in modern conditions. The essential content and relationship of the concepts "threat" and "risk" are discussed by distinguishing two approaches. The necessity of considering risk as a primary concept that precedes the emergence of threats to financial security at the micro level is proved. The classification characteristics of threats and risks to the financial security of the business entity have been identified and structured. Internal (economic, marketing, managerial, personnel, technological) and external (economic, ecological, geopolitical, social, technological) threats and risks to the financial security of the enterprise are detailed and characterized, as well as the problems of their management are outlined. Threats and risks affecting the financial security of domestic enterprises during the full-scale invasion of russia on the Ukrainian territory are identified.

Conclusions. It has been proven that in the presence of a large number of classification signs of threats and risks to the financial security of the enterprise, the main attention should be paid to the most dangerous types of them, which have a direct impact on the possibility of realization of the priority financial interests of the enterprise and lead to quite significant losses in terms of scale and consequences.

Keywords: danger; threat; risk; financial security.

JEL Classification: G32, G39, L29, M19.

¹Стаття надійшла до редакції: 24.10.2023

Received: 24 October 2023

Постановка проблеми. Останні роки ознаменували особливо руйнівний період в історії людства. Вихід із карантинних обмежень пандемії COVID-19 було швидко зірвано початком війни в Україні, що спричинило нову хвилю продовольчих та енергетичних криз – викликаючи проблеми, які десятиліттями намагалися вирішити науковці та практики. У таких умовах відбувається зростання значимості забезпечення фінансової безпеки як на макро-, так і на мікрорівні. В умовах нестабільності перед підприємствами гостро стоїть проблема забезпечення безпеки їхнього функціонування, адже їхня діяльність носить імовірнісний, альтернативний характер і пов'язана з широким діапазоном ризиків і загроз. Висунення на перший план фінансових аспектів діяльності суб'єктів господарювання та зростання ролі забезпечення їх фінансової безпеки є характерною рисою та тенденцією у всьому світі, що свідчить про актуальність дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретико-прикладні аспекти фінансової безпеки на мікрорівні ґрунтовно вивчали українські науковці. Проте питання загроз і ризиків фінансовій безпеці підприємства вчені досліджували фрагментарно. Так, В. Бусел [1], Ю. Біляк [2], І. Бойко [3], В. Вудвуд і О. Батієвська [4], М. Єрмошенко та К. Горячова [5], С. Мельник [6], Т. Романчик [7], В. Світлична та Т. Світлична [8], Н. Суханова [9], О. Тридід, К. Орехова, М. Зеленська, І. Фіалковська [8], О. Орлик [11], О. Стащук і М. Андрійчук [12] обґрунтовували зміст і взаємозв'язок понять «загроза» та «ризик». О. Ляшенко [13], А. Новіков [14], О. Підхонний, Н. Микитюк та І. Вознюк [15] з'ясували класифікаційні ознаки загроз і ризиків фінансовій безпеці підприємств. О. Зигрій [17], Х. Мандзіновська [18], Л. Могиліна [19] акцентували увагу на внутрішніх і зовнішніх ризиках і загрозах фінансовій безпеці суб'єктів господарювання. В. Корнеєв [20] розглядав загрози фінансовій безпеці підприємствам України в умовах воєнного стану. Водночас, визнаючи цінність доробку зазначених учених та їхній внесок у розвиток економічної науки, необхідно зауважити, що в умовах трансформації фінансових відносин, обумовленої фінансовими кризами, пандемією, повномасштабними воєнними діями, наукові підходи до загроз і ризиків та їх ролі у забезпеченні фінансової безпеки підприємства

потребують подальших наукових розвідок. Крім того, успішна реалізація завдань вивчення змісту та класифікації загроз і ризиків становитиме неабияку значущість у контексті забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання в Україні. Відтак, актуальність, складність, практична важливість та недостатня теоретична опрацьованість зазначених проблем зумовили вибір теми дослідження, визначили її мету, логіку та структурну побудову.

Формулювання цілей дослідження. Мета статті полягає в обґрунтуванні змісту понять «загроза» та «ризик», встановленні взаємозв'язку між ними, а також виокремленні ключових класифікаційних ознак загроз і ризиків фінансовій безпеці підприємств.

Основні результати дослідження. У сучасному економічному просторі успішне функціонування будь-якого суб'єкта господарювання безпосередньо залежить від впливу різноманітних факторів. Це пов'язано з тим, що сучасна цивілізація не стоїть на місці та постійно видозмінюється, поповнюючись різними чинниками, які сприяють зростанню нестабільності в економіці. Тому на перший план виходить фінансова безпека як стан захищеності фінансових інтересів підприємства від загроз і ризиків зовнішнього й внутрішнього характеру шляхом розроблення та реалізації управлінських рішень, що мають на меті створення передумов для зростання ринкової вартості та сталого розвитку у поточному та перспективному періодах.

Неможливо вести мову про фінансову безпеку підприємства без урахування таких фундаментальних понять як «загроза» та «ризик», які є основою будь-яких логічних міркувань щодо захисту фінансових інтересів на мікрорівні та можуть впливати на їх кінцевий результат. Власне теоретичне обґрунтування загроз і ризиків уможливує явне чи неявне формулювання напрямів забезпечення фінансової безпеки на підприємстві, адже без протидії даним явищам неможливо досягти її прийняттого рівня.

Концептуалізацією понятійно-категоріального апарату фінансової безпеки на мікрорівні займалося багато вчених, однак єдиного підходу до трактування понять «загроза» та «ризик» досі немає. Наразі можемо виокремити кілька поглядів до визначення даних дефініцій, що відображені у табл. 1.

Таблиця 1 Підходи до визначення понять «загроза» та «ризик»

Загроза – це	Ризик – це
можливість або неминучість виникнення чогось небезпечного, прикрого, важкого для кого-, чого-небудь [1, с.387]	усвідомлена можливість небезпеки; можливість збитків або неуспіху в якійсь справі [1, с.1221]
можливість прояву деструктивного впливу різних факторів на фінансовий розвиток підприємства, що приводить до певного економічного збитку [2, с.27]	можлива появу несприятливих наслідків в діяльності господарюючого суб'єкта [2, с.23]
реальна подія, за якої небезпека переходить зі стану можливості у реальну площину [3, с.96]	явище зародження можливої небезпеки, за якого можливість бути убезпеченим падає, а з'являється стан небезпеки [3, с.96]

певна небажана для підприємства подія [4, с.91]	ймовірність настання певної небажаної для підприємства подія [4, с.91]
наявне чи потенційно можливе явище або чинник, яке створює небезпеку для реалізації фінансових інтересів підприємства [5, с.135]	можлива небезпека невдачі дій, що вживаються стосовно забезпечення фінансової безпеки підприємства [5, с.138]
вплив дестабілізуючих чинників на фінансовий стан підприємства, який може призвести до потенційних або реальних збитків [6, с.174]	ймовірність, яка за певної ситуації може призвести до появи реальної або потенційної загрози, що, своєю чергою, має можливість зруйнувати систему безпеки та сприяти кризовому розвитку на підприємстві [6, с.174]
висока частка імовірності реальної події, за якої стає можливий перехід небезпеки зі стану можливості у реальну площину [7, с.264]	ймовірність втрати частини ресурсів, недоотримання доходів або поява додаткових витрат як наслідок певних видів діяльності [7, с.264]
ризик або заздалегідь відомий сценарій несприятливого розвитку подій, що почав реалізовуватися за небажаним варіантом [8, с.256]	ведення діяльності в умовах невизначеності або ж взагалі сама невизначеність умов і результатів діяльності [8, с.256]
причини, явища, події, умови, які можуть перешкоджати досягненню цілей та завдань суб'єктів господарювання [9]	математично виражена ймовірність неотримання очікуваних результатів [9]
небезпечна відповідна дія, яка формується і проявляється в необхідних і достатніх умовах [10, с.98]	явище, пов'язане з деяким ступенем невизначеності в результаті дії рішення та/або обставин [10, с.91]

Джерело: складено авторами на основі [1-10]

В результаті досліджень наукових праць різних авторів, ми дійшли висновку, що вчені погоджуються із наявністю зв'язку між поняттями «загроза» та «ризик», однак, є суттєві розбіжності у поглядах на їхнє поєднання, сутнісне визначення та об'єктивне розуміння.

Так, науковці Ю. В. Біляк [2, с.27], В. В. Вудвуд і О. В. Батієвська [4, с.91], О. В. Орлик [11, с.109], О.В. Стащук і М. П. Андрійчук [12, с.220-221] вважають ризик похідним від загрози. На їхню думку, загрозою є реальна чи потенційна можливість прояву негативного впливу різних факторів на функціонування підприємства, що призводить до певних економічних наслідків. Кожен суб'єкт господарювання з початку своєї діяльності постійно існує у небезпеці, яку несе зовнішнє та внутрішнє бізнес-середовище. У разі збігу певних обставин відбувається об'єктивізація небезпеки у вигляді загрози. У такому разі перед керівництвом підприємства постає дилема – ризикувати чи утриматися, намагатися обійти загрозу чи припинити свою діяльність. Ризик у цьому взаємозв'язку виступає похідним поняттям і показує ймовірність настання загрози, що може наступити тільки за певних умов. Тому ризик визначається як характеристика ймовірності потенційно негативного розвитку подій за очікуваною (планованою, нормальною) тенденцією.

Ми не вважаємо за доцільне підтримувати дослідників, які інтерпретують ризик як наслідок реалізації загрози, адже одні події можуть мати як позитивний, так і негативний вплив на діяльність підприємства, інші – лише негативний вплив (наприклад, техногенні катастрофи чи стихійні лиха). Реалізація загрози завдає лише шкоди, погіршує стан суб'єкта господарювання. Відтак ризик може бути пов'язаний як із втратами, так і з вигодами, тому він не може бути кінцевою ланкою в ланцюжку взаємозв'язку між поняттями «загроза» і «ризик».

Вчені М. М. Єрмошенко і К. С. Горячова [5, с.137-138], С. І. Мельник [5, с.175], В. Ю. Світлична та Т. І. Світлична [8, с.256] обґрунтовують, що ризик є первинним щодо загрози, тоді як загроза – вторинною і впливає з ризику. На їхній погляд загрозою є конкретизований (виявлений) ризик, тоді як ризик виступає загальним, неконкретним поняттям, тим, що ще не виявлено. Ризик присутній завжди, коли ведеться підприємницька діяльність, водночас загроза може бути, а може і не бути, тобто виникає тільки за наявності певних умов. Відповідно загроза впливає з ризику, «виростає» з нього, «міститься» у ньому, і тільки настання певних обставин обумовлює перетворення ризику на конкретну загрозу.

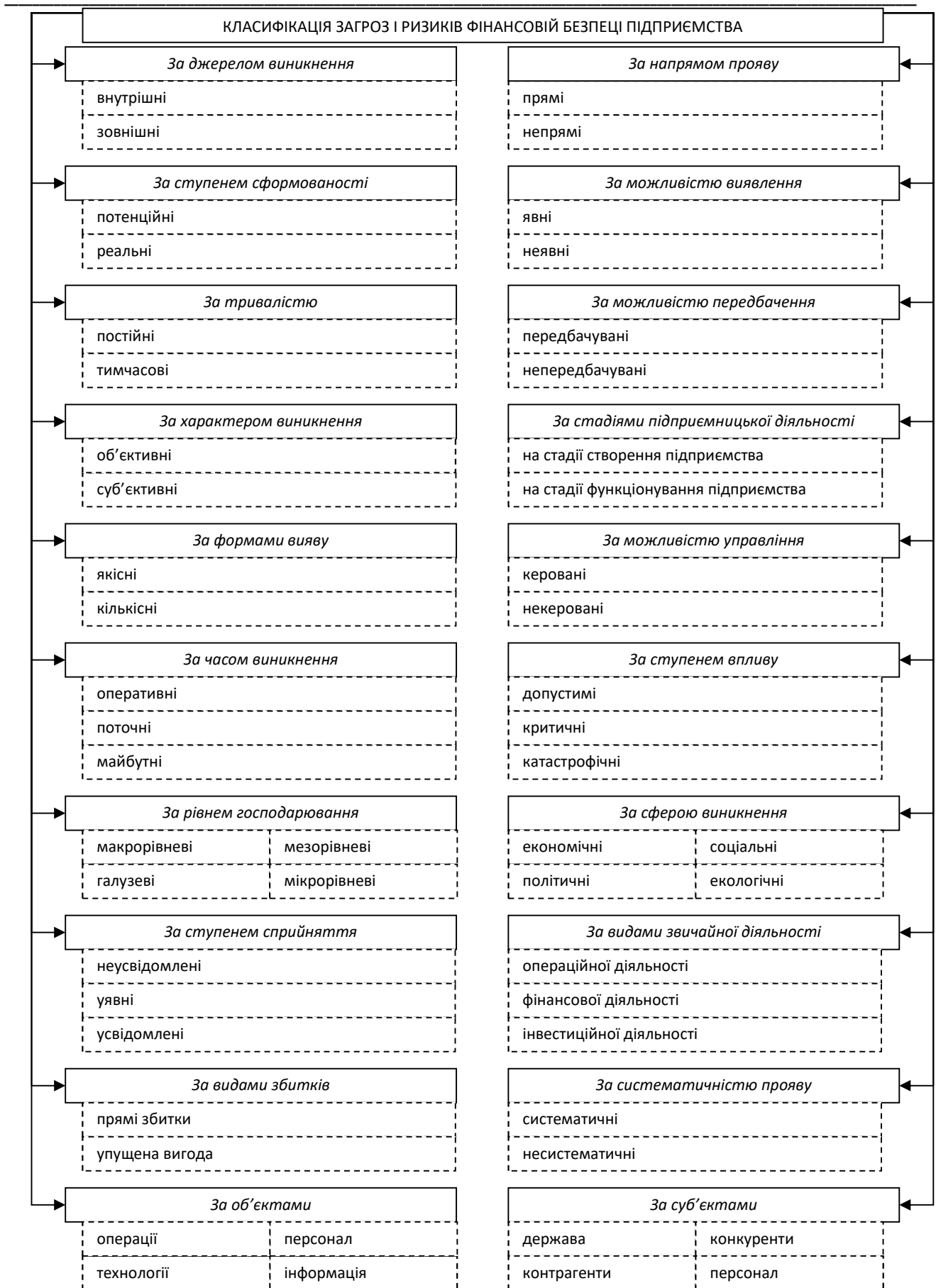

Рисунок 1 – Класифікація загроз і ризиків фінансової безпеці підприємства

Джерело: складено авторами на основі [8, с.255; 11, с.110; 13, с.46; 14, с.78; 15, с.121]

Ми погоджуємося із авторами, які схиляються до думки, що ризик є первинним щодо загрози. Так, у сучасних умовах підприємство постійно перебуває в умовах ризику, тобто невизначеності, адже будь-які рішення, які приймаються на підприємстві, можуть мати як позитивні, так і негативні наслідки, що залежать від внутрішніх та зовнішніх факторів впливу. Такими факторами і є, на нашу думку, загрози. Водночас керівництво підприємства, ухвалюючи управлінські рішення, йде на певний ризик, внаслідок якого отримується вигода чи зазнаються втрати. У разі несприятливого розвитку подій у результаті прийняття ризикованих рішень виникає загроза підприємницькій діяльності. Навіть стихійні лиха, через які можуть бути завдані значні збитки, аж до втрати бізнесу, варто розглядати як загрозу, що виникає внаслідок прийняття ризикованих рішень про вкладення капіталу у підприємницьку діяльність, а не у фінансові інструменти чи об'єкти інтелектуальної власності. Відповідно ризики виступають рушійною силою підприємництва, тоді як загрозами – фактори,

що гальмують розвиток підприємства або викликають припинення його функціонування.

Загрози та ризики характеризуються різноманіттям видів, тому з метою найповнішої їх ідентифікації під час забезпечення фінансової безпеки суб'єкта господарювання вимагають певної класифікації. У працях учених представлені різні ознаки групування загроз і ризиків фінансовій безпеці підприємства, що нами узагальнені та відображені на рис. 1.

Наведена класифікація містить основні класифікаційні ознаки загроз і ризиків фінансовій безпеці підприємства. Звичайно, цю класифікацію можна розширити, але представлених ознак загроз і ризиків фінансовій безпеці цілком достатньо для досліджень у цій сфері, необхідних для подальшої розробки системи антикризового управління фінансовою безпекою підприємства.

Найпоширенішою класифікацією загроз і ризиків фінансовій безпеці підприємства є їхнє групування за джерелом виникнення (табл. 2).

Таблиця 2 Внутрішні та зовнішні загрози й ризики фінансовій безпеці підприємства

Внутрішні	Зовнішні
<p>Економічні: негативна ділова репутація; погіршення фінансового стану (зниження/втрата ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності); погіршення майнового стану; зменшення ринкової вартості</p>	<p>Економічні: відрив цін на активи від реальної економіки; крах системно важливих галузей промисловості чи ланцюжка поставок; корпоративні та публічні боргові кризи; нездатність контролювати загальний рівень цін на товари та послуги; глобальне поширення незаконної економічної діяльності; тривалий економічний спад</p>
<p>Маркетингові: нехтування маркетинговими дослідженнями; необґрунтована цінова та збутова політики; низька конкурентоспроможність продукції; відсутність або неефективність маркетингових комунікацій; високий рівень збутових витрат</p>	<p>Екологічні: втрата біорізноманіття та колапс екосистеми; нездатність адаптуватися до зміни клімату; неспроможність пом'якшити зміни клімату; масштабні екологічно небезпечні події; стихійні лиха та екстремальні погодні явища; кризи природних ресурсів</p>
<p>Управлінські: відсутність чи неефективність фінансового планування та контролю; неефективне управління активами та капіталом; незбалансованість грошових потоків; неправильна політика використання прибутку; нераціональна фінансова діяльність; недиверсифікована інвестиційна діяльність; незадовільна операційна діяльність; відсутність або недостатність резервних і страхових фондів</p>	<p>Геополітичні: геоекономічне протистояння; неефективність багатосторонніх інститутів та міжнародного співробітництва; міждержавні конфлікти; розпад держав або гостра політична нестабільність; терористичні атаки; використання зброї масового ураження</p>
<p>Кадрові: низький рівень кваліфікації персоналу; пасивність і бездіяльність (навмисна чи ненавмисна) персоналу; виникнення конфліктних ситуацій у колективі; втрата чи навмисна передача співробітниками важливої інформації конкурентам; відсутність належної мотивації працівників; нечітка або взагалі не розроблена система відповідальності керівників та працівників</p>	<p>Соціальні: хронічні захворювання та стан здоров'я; розпад або відсутність публічної інфраструктури та послуг; криза вартості життя; криза зайнятості; розмивання соціальної єдності та поляризація суспільства; інфекційні захворювання; масштабна вимушена міграція; ненавмисна та навмисна дезінформація; різке погіршення психічного здоров'я;</p>
<p>Технологічні: слабке матеріально-технічне забезпечення; застарілі технологічні процеси; збої у роботі устаткування, мереж, комунікацій; помилки під час зберігання інформації</p>	<p>Технологічні: несприятливі наслідки передових технологій; цифрова нерівність і відсутність доступу до цифрових послуг; концентрація критичних цифрових активів, можливостей або знань серед невеликої кількості суб'єктів; широко поширена кіберзлочинність і кібербезпека</p>

Джерело: складено авторами на основі [11, с.112; 16, с.75-76; 17, с.106; 18, с.170; 19]

Зовнішні загрози й ризики фінансовій безпеці підприємства розглядаємо як сукупність факторів, що складаються за межами сфери впливу підприємства. До них належать «класичні» загрози й ризики – інфляція, криза вартості життя, торговельні війни, відтік капіталу з ринків, що розвиваються, широкомасштабні соціальні заворушення, геополітичне протистояння тощо. Вони посилюються порівняно новими подіями в глобальному ландшафті загроз і ризиків, включаючи неприйнятний рівень заборгованості, нову еру низького економічного зростання, незначні глобальні інвестиції та деглобалізацію, зниження людського розвитку після десятиліття прогресу, швидкий і необмежений розвиток технології подвійного призначення (цивільні та військові), а також зростаючий тиск наслідків зміни клімату та загарбницьких амбіцій. Такі загрози й ризики не пов'язані зі звичайною діяльністю підприємства та найчастіше є важко керованими. Проте, для підтримки та успішного розвитку бізнесу, керівництву підприємства необхідно пристосуватися до умов мінливого зовнішнього середовища, проявляти гнучкість у прийнятті стратегічно важливих рішень та розробці необхідних тактичних заходів, попереджуючи можливі несприятливі наслідки.

Внутрішні загрози й ризики фінансовій безпеці підприємства також здатні негативно впливати на його діяльність. До них насамперед відносимо навмисні або випадкові помилки фінансового менеджменту, пов'язані з вибором стратегії підприємства та управлінням й оптимізацією активів, капіталу та прибутку. Варто пам'ятати, що стан захищеності має динамічний характер, а загрози та ризики, генеровані зсередини підприємства, не менш небезпечні, ніж зовнішні. Власне внутрішні загрози й ризики вимагають першочергової уваги, адже на них, на протизагрозу зовнішнім, щодо яких здебільшого можлива тільки адаптація, підприємство може впливати у частині попередження, коригування та стабілізації. Ефективність впливу та протидії, своєю чергою, обумовлюється можливістю прогнозування виникнення та розвитку конкретної загрози чи ризику, тому цьому аспекту потрібно приділяти особливу увагу.

Погоджуємось із В. В. Корнеєвим, що в умовах війни Росії проти України, виникають специфічні ризики та загрози фінансовій безпеці підприємств, серед яких [20, с.75]: неможливість ведення діяльності на окупованих і прифронтових територіях; перехід на режим часткової роботи через ескалацію військової агресії; посилення невизначеності через неможливість передбачення розвитку війни; значне погіршення економічної ситуації в країні, зокрема значне прискорення інфляційних і девальваційних процесів; часті й непередбачувані зміни законодавства у частині регулювання підприємницької діяльності; висока ймовірність втрати активів внаслідок

постійних і непередбачуваних ракетних обстрілів; відсутність особистої безпеки працівників та зниження продуктивності праці через повітряні тривоги; погіршення розрахунково-платіжної дисципліни внаслідок збільшення кількості неплатоспроможних підприємств; втрата персоналу через вимушену міграцію працівників та мобілізацію до ЗСУ; скорочення попиту на товари, роботи та послуги в зонах ведення бойових дій і прилеглих до них територій через відтік населення; порушення логістичної інфраструктури; розширення масштабів кіберзлочинності; поява нових видів недобросовісної конкуренції, зокрема дезінформаційних атак щодо співпраці з окупантами тощо.

Таким чином, основною умовою забезпечення фінансової безпеки підприємства є здатність протистояти існуючим і виникаючим загрозам і ризикам, які спричиняють фінансово-майнові збитки, небажано змінюють структуру капіталу, зменшують ринкову вартість або взагалі призводять до припинення діяльності. Для уникнення загроз і ризиків підприємство повинно підтримувати фінансову стійкість і рівновагу, ліквідність й платоспроможність, забезпечувати ділову активність і достатню рентабельність.

Висновки. Фінансова безпека підприємства нерозривно пов'язана із поняттями «загроза» та «ризик». До розгляду сутнісного змісту даних дефініцій ми включили ступінь невизначеності причинно-наслідкового зв'язку між фактом наявності невизначеності та реальними негативними наслідками, заподіяними підприємству, та вибудувати логічну послідовність взаємозв'язку понять, що розглядаються, таким чином: невизначеність → ризик → загроза → негативні наслідки.

Основою формування фінансової безпеки на мікрорівні є класифікація загроз і ризиків. У зв'язку з багатоаспектністю діяльності підприємства, великою кількістю факторів, що негативно впливають на його функціонування, серед усіх ідентифікованих та згрупованих загроз і ризиків втрати фінансової безпеки основна увага повинна приділятися найбільш небезпечним їх видам. До них належать ті, які мають прямий вплив на можливість реалізації пріоритетних фінансових інтересів підприємства та призводять до досить відчутних за масштабами та наслідками збитків.

Важливою проблемою у забезпеченні фінансової безпеки на мікрорівні, що є перспективою подальших наукових досліджень, виступає відсутність апробованих та стандартизованих способів виявлення та ідентифікації загроз і ризиків фінансової безпеки підприємства, а також формалізації та опису структури самих загроз і ризиків.

Література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : ВТФ Перун, 2005. 1728 с.
2. Біляк Ю. В. Основні загрози фінансовій безпеці корпоративних підприємств. *Агроевім*. 2017. №12. С. 20-30.
3. Бойко І. В. Дефініції «ризик», «загроза», «небезпека» як об'єкти наукових досліджень у напрямі економічної безпеки підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2017. Вип. 5 (05). С. 94-98.
4. Вудвуд В. В., Батієвська О. В. Фінансова безпека підприємства: сутність, цілі, принципи та шляхи забезпечення.

- Підприємництво і торгівля*. 2019. Вип 5. С. 89-93. <https://doi.org/10.36477/2522-1256-2019-25-12>.
5. Ермошенко М. М., Горячова К. С. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство : наук. монографія. Київ : Національна академія управління, 2010. 232 с.
  6. Мельник С. І. Дослідження викликів, ризиків, загроз та небезпеки в системі забезпечення фінансової безпеки підприємства. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. Вип. 4 (72). С. 172-177. <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2019-4-25>.
  7. Романчик Т. В. Небезпека, загроза, ризик: аналіз термінологічного апарату теорії економічної безпеки. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2020. №17. С. 257-267. <https://doi.org/10.20535/2307-5651.17.2020.192866>.
  8. Світлична В. Ю., Світлична Т. І. Фінансова безпека: організація, загроза, обліковий вимір. *Комунальне господарство міст*. 2012. №102. С. 252-260.
  9. Суханова Н. В. Ризики, загрози та небезпеки в управлінні діяльністю підприємств в кризових умовах: спільні риси та відмінності. *Ефективна економіка*. 2011. №12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2544> (дата звернення: 20.10.2023).
  10. Trydid O. M., Orekhova K. V., Zelenska M. V., Fialkovska I. V. The evolution of threats to company's financial security. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2015. Vol. 1 (18). P. 88-102. <https://doi.org/10.18371/fcapter.v1i18.46127>.
  11. Орлик О. В. Класифікація та систематизація загроз фінансово-економічній безпеці підприємств. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2017. №1 (62). С. 106-115.
  12. Сташук О. В., Андрійчук М. П. Зовнішні та внутрішні загрози фінансової безпеки підприємства. *Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Серія: Економіка*. 2012. Вип. 19. С. 220-222.
  13. Ляшенко О. М. Класифікація загроз фінансовій безпеці машинобудівного підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 2. С. 44-48.
  14. Новіков А. О. Ієрархічна схема загроз фінансово-економічній безпеці підприємств. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*. 2016. Вип. 16. Ч. 2. С. 77-80.
  15. Підхомний О. М., Микитюк Н. О., Вознюк І. П. Типологія загроз фінансовій безпеці суб'єктів підприємницької діяльності. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2007. №605. С. 119-123.
  16. The Global Risks Report 2023 : insight report. 18th edit. Geneva : World Economic Forum, 2023. 98 p.
  17. Зигрій О. В. Вплив ризиків та загроз на стан фінансово-економічної безпеки підприємств. *Вісник Одеського національного університету імені І. І. Мечникова*. 2016. Т. 21. Вип. 1. С. 105-108.
  18. Мандзіновська Х. О. Внутрішні загрози фінансовій безпеці підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2016. Вип 4 (04). С. 167-171.
  19. Могиліна Л. А. Система загроз фінансовій безпеці сучасних підприємств. *Економіка. Управління. Інновації*. 2014. Вип. 1 (11). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2014_1_72 (дата звернення: 20.10.2023).
  20. Корнеев В. В. Загрози фінансовій безпеці підприємствам України в умовах воєнного стану. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2022. №12 (259). С. 71-76. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7711759>.

References:

1. Busel, V. T. (Eds.) (2006). A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language (with appen. and addit.). Kyiv, Irpin : VTF Perun [in Ukrainian].
2. Biliak, Yu. V. (2017). Threats to the financial security of corporate enterprises, *Ahrosvit*, 12, 20-30 [in Ukrainian].
3. Boiko, I. V. (2017). Definitions of "risk", "threat", "danger", as an object of scientific researches in the field of economic security of the enterprise, *Pryazovskyi ekonomichnyi visnyk*, 5 (05), 94-98 [in Ukrainian].
4. Vudvud, V. V. & Batiievska O. V. (2019). Enterprise financial security: essence, objectives, principles and ways of providing, *Pidpryemnytstvo i torhivlia*, 5, 89-93. <https://doi.org/10.36477/2522-1256-2019-25-12> [in Ukrainian].
5. Yermoshenko, M. M. & Horiachova, K. S. (2010). The financial component of economic security: the state and the enterprise. Kyiv : National Academy of Management [in Ukrainian].
6. Melnyk, S. I. (2019). Research challenges, risks, threats and dangers in the system of ensuring financial security of the enterprise, *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, 4(72), 172-177. <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2019-4-25> [in Ukrainian].
7. Romanchyk, T. V. (2020). Danger, threat, risk: analysis of the terminological apparatus of the theory of economic security, *Ekonomichnyi visnyk NTUU «Kyivskiy politekhnichnyi instytut»*, 17, 257-267. <https://doi.org/10.20535/2307-5651.17.2020.192866> [in Ukrainian].
8. Svitlychna, V. Yu. & Svitlychna, T. I. (2012). Financial security: organization, threat, accounting dimension, *Komunalne hospodarstvo mist*, 102, 252-260 [in Ukrainian].
9. Sukhanova, N. V. (2011). Risks, threats and dangers in managing the activities of enterprises in crisis conditions: common features and differences *Efektivna ekonomika*, 12. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2544> [in Ukrainian].
10. Trydid, O. M., Orekhova, K. V., Zelenska, M. V. & Fialkovska, I. V. (2015). The evolution of threats to company's financial security, *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, 1 (18), 88-102. <https://doi.org/10.18371/fcapter.v1i18.46127> [in English].
11. Orlyk, O. V. (2017). Classification and systematization of the threats to financial and economic security of enterprise, *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen*, 1 (62), 106-115 [in Ukrainian].
12. Stashchuk, O. V. & Andriichuk, M. P. (2012). External and internal threats to the financial security of the enterprise, *Naukovi zapysky [Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»]. Serii: Ekonomika*, 19, 220-222 [in Ukrainian].
13. Liashenko, O. M. (2018). Classification of financial security threats of engineering company, *Prychornomorski ekonomichni studii*, 2, 44-48 [in Ukrainian].
14. Novikov, A. O. (2016). Hierarchical scheme of dangers to financial and economic enterprises security, *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu. Serii: Ekonomichni nauky*, 16 (2), 77-80 [in Ukrainian].
15. Pidkhomnyi, O. M., Mykytiuk, N. O. & Vozniuk, I. P. (2007). Typology of threats to the financial security of business entities, *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika». Serii: Menedzhment ta pidpryemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i*

- problemy rozvytku*, 605, 119-123 [in Ukrainian].
16. World Economic Forum (2023). The Global Risks Report 2023. 18th edit. Geneva : World Economic Forum [in English].
  17. Zyhrii, O. V. (2016). Risks and threats influence upon financial and economic security of enterprises, *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu imeni I. I. Mechnykova*, 21 (1), 105-108 [in Ukrainian].
  18. Mandzinovska, Kh. O. (2016). Internal threats to the financial security of the enterprise, *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*, 4 (04), 167-171 [in Ukrainian].
  19. Mohylina, L. A. (2014). A system of threats to the financial security of modern enterprises, *Ekonomika. Upravlinnia. Innovatsii*, 1 (11). Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2014_1_72 [in Ukrainian].
  20. Kornieiev, V. V. (2022). Threats to the financial security of Ukrainian enterprises under martial law, *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, 12 (259), 71-76 [in Ukrainian].
-

Ця робота ліцензована Creative Commons Attribution 4.0 International License